

РЕСТАВРАЦІЯ І РЕКОНСТРУКЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ КОМПЛЕКСІВ

УДК 72.03+04(477)+72.014+7.035(73)4

О.Б. Білінська

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну і основ архітектури

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІКОННИХ ОБРАМЛЕНЬ СПОРУД ЛЬВОВА XVI–XVII ст.

© Білінська О.Б., 2008

Проаналізовано основні схеми композиційного вирішення обрамлень вікон Львова XVI–XVII ст., які мають аналоги в архітектурі Відродження Італії. У результаті виокремлення вікон XVI–XVII ст. Львова, виконання обмірів і фотофіксації виявлено пропорції їх прорізів. Встановлено, що висота антаблемента (поділ і розміри частин антаблемента), ширина наличника часто не відповідають класичним пропорціям.

This article analyses main patterns of composition solutions in L'viv's windows of the XVI–XVII centuries that have some analogies in Italian Renaissance architecture. As a result of selection of windows of XVI–XVII centuries, measurements and taking photos, their proportions were taken. Entablature height (division and the size of the part of entablature), frame width in most cases are not appropriate to classic proportions.

Постановка проблеми

Різноманітність та багатство форм обрамлень ренесансних вікон, які збережені дотепер у Львові, спонукають до аналізу їх головних елементів, їх походження, порівняння та визначення типових особливостей, які мають певний вплив на архітектурні елементи деталей будівель Львова наступних періодів. Архітектурні форми, елементи деталей, зокрема і вікон, сьогодні рідко піддаються спеціальним дослідженням, утім, ще в XVI–XVII ст. цій тематиці було присвячено цілі глави архітектурних трактатів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Вітрувій у Книзі IV трактату “Десять книг про архітектуру” присвячує главу VI темі дверей, отворів, поділяючи їх на доричні, іонічні й аттичні: “Про спосіб влаштування дверей і наличників в храмах” [1]. Л.-Б. Альберті в роботі “Десять книг про зодчество” вікнам присвятив главу “Про отвори храмів, вікна, двері, створки, їх частини і прикраси” [2] та главу “Про отвори будівель, тобто про вікна, двері...” [3], де подає важливу інформацію про виконання прорізів, зокрема віконних. В архітектурному трактаті С. Серліо у книзі IV, присвяченій архітектурним ордерам, наведено приклади порталів відповідно кожного ордера, а в книзі “Libro Estraordinario” подано приклади обрамлення вікон [4]. А. Палладіо у главі “Про розміри дверей та вікон” [5] і главі “Про прикраси вікон і дверей” [6] архітектурного трактату “Чотири книги про архітектуру” описує правила побудови головних елементів та наводить чотири приклади членувань завершення прорізів. Дж. Б. Віньола у трактаті “Правило п'яти ордерів архітектури” [7] подає фрагмент обрамлення і три приклади оформлення порталів, як і В. Скамоцці у трактаті [8]. Г. Блюм у главі “Про вікна та їх прикраси” архітектурного трактату перераховує три види завершень вікон із детальною побудовою їх профілів [9].

Г. Алессі у трактаті [10] подає перелік профільованих прямокутних порталів, приклади побудови їх членувань та використання у реальних спорудах.

Формулювання цілі статті

Розглядаючи віконні обрамлення споруд Львова XVI–XVII ст., необхідно виділити їх основні композиційні схеми, проаналізувати важливі величини у побудові вікна: пропорції прорізу (відношення ширини і висоти), наличника, завершення – сандрика (архітрава, фриза, карниза).

Виклад основного матеріалу

За формою прорізу у ренесансній архітектурі Львова використано дві групи вікон (прямокутні та напівциркульні або аркові), кожна з яких містить власні типи; за характером побудови використано прості вікна, а подвійні, потрійні не використовували.

Вікно прямокутне без наличника (рис. 1.1). Найпростішою формою є проріз на гладенькій стіні фасаду без будь-якого опрацювання; у нижній частині вікна виконується невеликий карнизик із дещо нахиленим зовнішнім підвіконником. Цей карнизик або протягується по фасаду (горизонтальне членування стіни) (пл. Ринок, 44, другий поверх тильного фасаду; вул. Ставропільська, 7; 9; пл. Ринок, 28), або розміщується в межах вікна (підвіконна тяга вежі костелу Бенедиктинок). Над вікном без наличника може влаштовуватись сандрик, який, як і підвіконний карниз, може об'єднувати два вікна (пл. Ринок, 44, другий поверх тильного фасаду).

Вікно з наличником і сандриком (без фриза) (рис. 1.2). Вікно рядових будівель складається з наличника, сандрика та підвіконного карниза. Профілювання наличника аналогічні архітраву. Характерною рисою вікон (пл. Ринок, 14; 21) є виконання карниза безпосередньо над наличником без фриза. Наличник і карниз лише нагадують про антаблемент, тому ця форма трапляється доволі рідко: як у львівській, так і римській архітектурі XVI ст. (А. Сангало (молодший), Віньола).

Вікно з наличником і сандриком (з фризом) (рис. 1.3). Вікно із прямокутним профільованим обрамленням, завершене повним антаблементом, трапляється набагато частіше (як в архітектурі Риму).

Вікно з наличником, сандриком та кронштейнами (у наличнику) (рис. 1.4). Для створення надійної опори під сандриком встановлено два кронштейни. Вони влаштовані у площині наличника під архітравом другого і третього поверху бокового фасаду (пл. Ринок, 2) на відміну від класичних прикладів застосування кронштейнів у фризі; ширина кронштейна продиктована шириною наличника.

Вікно з наличником, сандриком та кронштейнами (під сандриком) (рис. 1.5). Поряд з наличником у вертикальному додатковому просторі, який призначений для контрналичника, у завершенні обрамлення вікна під сандриком розміщені два кронштейни (пл. Ринок, 6 (другий, третій поверх); Королівський арсенал (другий поверх)).

Вікно з наличником і фронтоном (трикутним, лучковим) (рис. 1.6). Для відведення з карниза сандрика води влаштовується двоскатний дах, що утворює на фасаді фронтон. Трикутні фронтони (пл. Ринок, 2; 6; 28; вул. Вірменська, 24; Королівський арсенал; “Золота Роза”) застосовані частіше, ніж лучкові фронтони (пл. Ринок, 2, боковий фасад; 23; Королівський арсенал). Оригінальнішим є застосування криволінійного сандрика, дещо схожого до лучкового фронтону, з “S”-подібними волнтами, що завершують вікна (пл. Ринок, 14; 28 (третій поверх)).

Вікно з наличником та вушками (рис. 1.7). Невеликі зломи наличника називають вушками, які виконуються не лише з боків, але і зверху, а іноді і внизу (пл. Ринок, 4; 23; вул. Краківська, 22; вул. Вірменська, 24). Аналоги таких вікон часто трапляються в архітектурі Відродження Італії: палаці Пальма в Римі (А. Сангало), палаці Папаццурі в Римі (Маттіа де Россі), палаці Порто у Віченці (А. Палладіо), палаці Вальмарана у Віченці (А. Палладіо), храмі в Тіволі [11].

Вікно з колонами, пілястрами, фронтоном (рис. 1.8, 1.9). У вікнах з колонами чи пілястрами підвіконну частину стіни можна порівнювати з формою п'єдесталів в ордерах (пл. Ринок, 2). Підвіконна стінка використана п'єдесталом для встановлення на неї колон, які підтримують антаблемент з горизонтальним карнизом чи фронтоном (пл. Ринок, 2; 28; 4; Королівський арсенал;

“Золота Роза”). П’єдестали під колонами висунуті вперед, опираються на горизонтальну підвіконну тягу, і їх підтримують досить солідні кронштейни (пл. Ринок, 28).

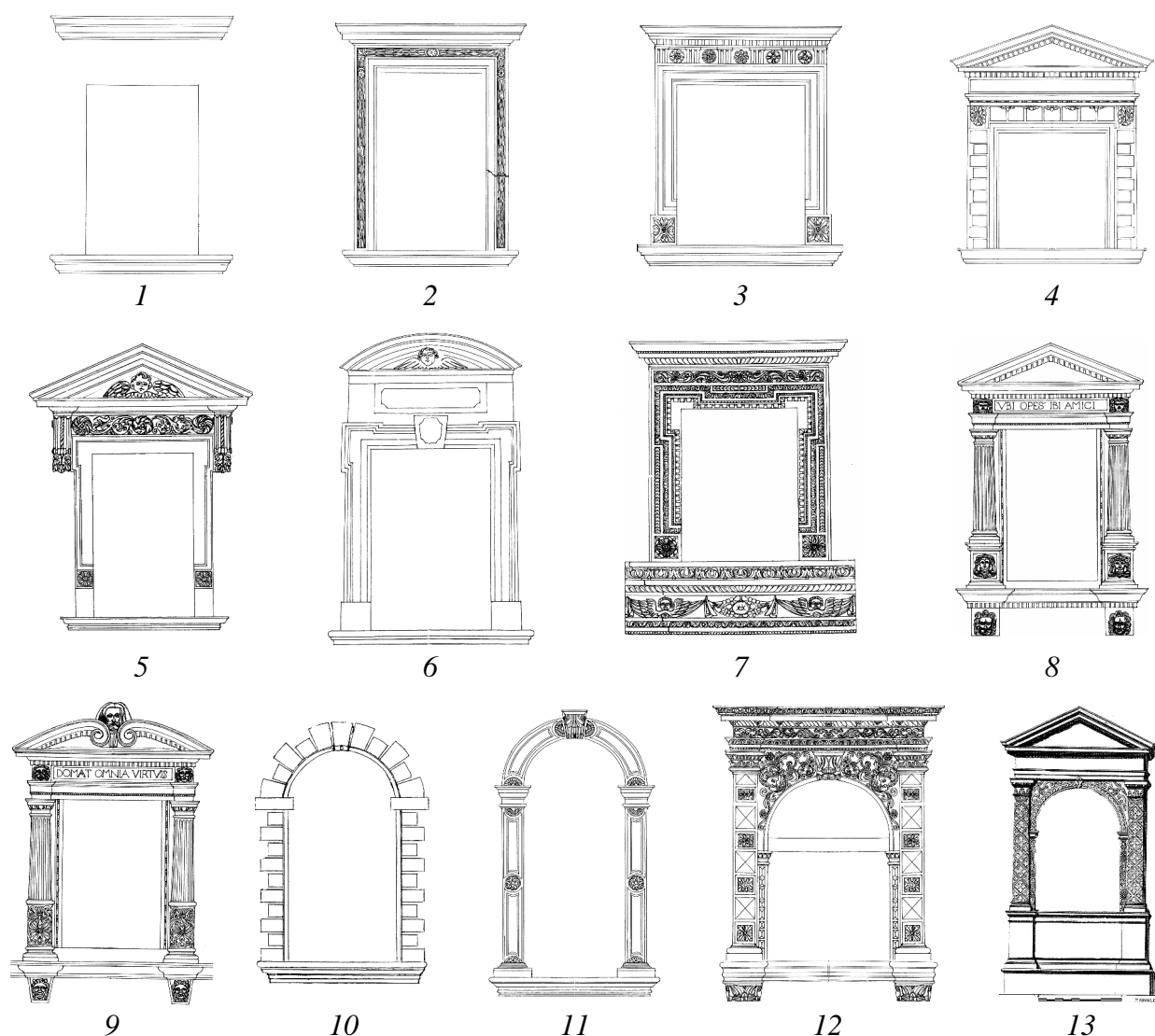

Рис. 1. Основні типи обрамлень вікон, застосовані у ренесансних спорудах Львова

Вікно напівциркульне з рустованим наличником (рис. 1.10). Напівциркульні вікна застосовані здебільшого на перших поверхах (пл. Ринок, 4; 37; вул. Староєврейська, 34; “Золота Роза”). Архівольт такого вікна – форма, дещо схожа на наличник у прямокутних вікнах. Наличник за периметром складається з гладеньких рустів (вежа Вірменського собору, вежа костелу Бенедиктинок), а імпорт виділений горизонтальним блоком. У вікні (пл. Ринок, 37) у наличнику чергуються діамантові та гладенькі квадрати. Застосуванням розет у квадратах обрамлення вирізняється вікно (вул. Староєврейська, 34), тут виділений замковий камінь, а підвіконна тяга – гладко тесана.

Вікно з профільованим наличником (рис. 1.11). Наличник напівциркульного прорізу аналогічний до наличника архівольта. Вертикальна частина наличника виконана у вигляді пілястри з капітеллю та базою, опертою на профільований підвіконник. Тіло пілястри декороване фільонками та розетами, замок вікна акцентований кронштейном з волютами та акантом (Успенська церква).

Вікно з ордером (колонами, пілястрами) (рис. 1.12, 1.13). Вікно з архівольтом, опертим на вертикальний наличник, обрамлене пілястрами або колонами з власними базами та капітелями. Вікно завершене сандриком (пл. Ринок, 4 (перший поверх)) або – фронтоном (“Золота Роза”). Трикутні площини над архітравом арки опрацьовані фільонками з декором чи розетами, замок арки

акцентовано кронштейном. Продовження вертикального наличника (пілястри) знизу підвіконника є дещо розвинутим у вигляді кронштейнів (пл. Ринок, 4 (перший поверх)).

Світлики – віконечка, розміщені доволі високо у приміщеннях нежитлового характеру для пропуску світла на якнайбільшу глибину. У французькому Ренесансі часто виконували овальні вікна, які називали “володим оком”. Приклад застосування такого овального вікна з головною горизонтальною віссю є вікно над боковим порталом костелу св. Онуфрія. Аналогічні вікна над дверима, але з прямокутною формою прорізу значно частіше застосовані в архітектурі Львова XVI–XVII ст. (пл. Ринок, 2; 4; 6; 14; 21; 28; вул. Л. Українки, 16; вул. Руська, 4; 10; вежі Вірменського собору, костелі Бернардинів, костелі та монастирі Бенедиктинок).

Питання **пропорцій** вікна чи, скоріше, співвідношення величин віконного прорізу не є достатньо висвітленим та описаним. Наприклад, Л.-Б. Альберті за пропорціями вікон (відношення висоти прорізу (h) та ширини прорізу (b)) виділяє три головні типи вікон ($h = 3/2 b$; $h = 1/2 b$; $h = 2/3 b$) [12], А. Палладіо акцентує, що висота вікон повинна бути на дві третини більшою за ширину. Серед застосованих в архітектурі Львова вікон немає розвинутих у горизонтальному напрямку, лише такі, в яких ширина менша за висоту ($b < h$). Через неможливість виконання обмірів віконних обрамлень верхніх поверхів та виконання фотофіксації наведемо лише деякі дані. З виокремлених вікон Львова XVI–XVII ст. житлових та сакральних будівель були залучені лише ті, які мають певні відмінності в композиції або окремих елементах деталей [13]. Серед проаналізованих прорізів (усього 40 вікон) пропорціям, близьким до півтора квадрата ($b < h < 3/2 b$), відповідають прорізи 12 вікон будівель Львова, пропорціям півтора квадрата ($h = 3/2 b$) відповідають прорізи 12 вікон, пропорціям, близьким до двох квадратів ($3/2 b < h < 2b$), відповідають прорізи 11 вікон, пропорціям двох квадратів ($h = 2b$) та пропорціям, що перевищують два квадрати ($h > 2b$), відповідають по 2 вікна. Пропорції прорізів вікон, згідно з якими висота більша від ширини від півтора до двох разів (пропорція два або півтора квадрата), загалом відповідають часто вживаним у ренесансній архітектурі. В архітектурі Львова існує певне відходження у бік зменшення висоти вікон (пропорція менша чи близька до півтора квадрата). Теоретиками архітектури Відродження часто подаються розміри віконних прорізів залежно від розмірів (висоти, ширини) приміщення. Однак такої залежності в теперішньому дослідженні не наведено, оскільки розміщення вікон на фасаді має свої особливості та відповідає планувальному устрою кам'яниць Львова XVI–XVII ст.

Наличник у вікнах будівель Львова має досить різну ширину (не $< 1/6$ і не $> 1/3$ частини ширини прорізу, $1/4$ – $1/5$ частини ширини прорізу найпопулярніші). Так, наприклад, у 6 вікнах ширина наличника дорівнює $1/3$ ширини прорізу, у 12 вікнах – $1/4$, у 14 вікнах – $1/5$, у 5 вікнах – $1/6$. Загалом відношення ширини наличника відносно ширини прорізу у львівських вікнах не дотримано, оскільки однакова ширина наличника в $1/4$ відносно ширини прорізу є застосована у вікнах тосканського, доричного, іонічного та коринфського ордерів. У вікнах тосканського ордера ширина наличника рівна $1/3$ – $1/4$ ширини віконного прорізу, найчастіше все ж – $1/4$, у доричному ордері – $1/5$, в іонічному ордері – $1/5$ ширини прорізу. Найбільша ширина становить $1/3$ частину від ширини прорізу, найменша – $1/5$. Утім, за Л.-Б. Альберті, наличник прямокутного профільованого вікна має ширину, що дорівнює $1/5$ частині ширини прорізу в доричному, $1/6$ – в іонічному, і $1/7$ – у коринфському ордері [14], факт, який для вікон Львова різних ордерів не підтвердився. А. Палладіо вказує, що ширина наличника становить не менше $1/6$ і не більше $1/5$ частини ширини прорізу [15], що також не відповідає розміру наличників вікон в архітектурі Львова.

Сандрик (антаблемент) вікна складається з перемички (архітрава), фриза та карниза. Розміри частин вікна за висотою у класичній архітектурі Відродження визначаються із можливості встановлення на місце вертикальних частин наличника колон чи пілястр. За Л.-Б. Альберті, антаблемент дорівнює трьом частинам від загальної висоти. Припустимо, що вертикальній частині наличника прямокутного профільованого вікна відповідає ордерний елемент (колона, пілястра) у дванадцять частин. Тоді антаблементу, тобто, сандрику (архітраву, фризу і карнизу) повинні відповідати три умовні частини. При накладанні на обрамлення вікон Львова ордерних елементів з їх відношеннями виявлено, що висота антаблемента у більшості випадків не дотримана: лише три класичні сандрики вікон з відповідними їм трьома частинами висоти застосовані в обрамленнях вікон першого поверху кам'яниць

(пл. Ринок, 4) та другого поверху кам'яниці (пл. Ринок, 21). Утім, у другому випадку така висота сандрика використана тому, що завершення вікна складається лише з архітрава та карниза. Застосовані антаблементи висотою: три з половиною частини (4 вікна), чотири частини (9 вікон), чотири з половиною частини (2 вікна), п'ять частин (11 вікон), п'ять з половиною частин (1 вікно). Існують навіть віконні антаблементи у сім з половиною частин при відповідній висоті вертикального елемента наличника у дванадцять частин у рустованих вікнах бокового фасаду кам'яниці (пл. Ринок, 2). З проведеного аналізу висоти антаблементів вікон видно, що, подібно до пропорцій наличника, висота антаблементів вікон у більшості випадків перевищена (іноді навіть удвічі). Що стосується пропорцій частин антаблементів (архітравів, фризів, карнизів), то наприклад, за Вітрувієм, фриз доричних дверей дорівнює висоті архітрава [16], за Л.-Б. Альберті, іонічний фриз дорівнює висоті архітрава без третини [17]. Теоретик архітектури А. Палладіо акцентує, що ширина архітрава повинна дорівнювати ширині наличника, фриз повинен дорівнювати трьом четвертим архітрава, а карниз – п'яти четвертим архітрава [18]. Співвідношення висоти головних частин антаблементів львівських вікон чотири до трьох і до п'яти (4:3:5) дещо наближено застосовано у 7 з 34 розглянутих вікон з лінійним сандриком. Антаблементи групи вікон дорично-зубчатого ордера з тригліфами у фризі містять різні висоти архітрава, фриза, карниза, як у вікнах дорично-зубчатого рустованого ордера бокового фасаду кам'яниці (пл. Ринок, 2). Тут у двох обрамленнях першого поверху, завершених трикутним та лучковим сандриками, висоти архітравів та карнизів – однакові, а висоти фризів – різні. Залишається запитання без відповіді: описаний факт – це порушення, відхилення від правила чи звичайна недбалість?

Серед застосованих віконних *архітравів* ренесансного Львова найчастіше трапляються форми доричного архітрава. Він складається з однієї-двох полос (фасцій), верхня з яких завершена полицкою з каблучком. Такий архітрав поданий при побудові членувань А. Палладіо (перша і друга побудови) [19]. Нерозвинутий доричний архітрав з однією смугою містять вікна бокового фасаду другого та третього поверху кам'яниці (пл. Ринок, 2). Найпоширеніший архітрав з двома фасціями. Він застосований у вікнах кам'яниць (вул. Ставропігійська, 9; вул. Вірменська, 7/9; 17; 20; синагоги “Золота Роза”), з двома смугами і валиком між ними – (пл. Ринок, 2, боковий фасад першого поверху; вул. Ставропігійська, 7; вул. Вірменська, 22; 35; Староєврейська, 34), з двома смугами і профілем валика з намистинками – (пл. Ринок, 28; 2, другого поверху; 4, третього поверху – з йоніками; 4, першого поверху – з кіматіоном), з валиком під каблучком, з двома смугами, між якими каблучок – (вул. Ставропігійська, 9; вул. Федорова, 8; пл. Ринок, 6). Архітрав вікна кам'яниці третього поверху (пл. Ринок, 4) між першою та другою смугою містить ряд намистинок, четвертний вал каблучка вирішений у вигляді стилізованих йонік, як у трактаті С. Серліо.

Архітрави, що містять три фасції та завершені каблучком з полицкою, трапляються значно рідше. Архітрав вікна другого поверху кам'яниці (пл. Ринок, 4) складається з трьох фасцій: між першою і другою розміщений каблучок з зубцями, між другою та третьою – валик з намистинками, завершує архітрав каблучок з кіматіоном та полицкою. Наведемо інший приклад – архітрав кам'яниці (вул. Руська, 10), який складається з трьох фасцій: між другою і третьою – розміщений валик з намистинками, завершує архітрав профіль каблучка з кіматіоном та полицкою. Віконний архітрав кам'яниці (вул. Друкарська, 2) складається також з трьох фасцій: між першою та другою розміщений валик з намистинками, між другою та третьою – каблучок із зубцями, завершений архітрав профілем каблучка з полицкою та валиком з намистинками. Архітрави вікон (пл. Ринок, 4; вул. Друкарська, 2) наближені до коринфського ордера Віньоли [20]: між другою і третьою фасцією замість кіматіону розміщені зубці. Надзвичайно оригінальний наличник у вигляді архітрава вікон кам'яниці (пл. Ринок, 21): дві смуги з каблучком та полицкою завершені криволінійним профілем вала, площина якого заповнена рапортом лаврового листа та розетами.

Отже, найчастіше львівські віконні архітрави доричного ордера з двома фасціями закінчуються профілем полицки з каблучком, які інколи доповнюють профілем валика з намистинками та кіматіоном у каблучку. Рідше застосований архітрав з трьома поділами, який також завершується профілем каблучка з полицкою, подібно як в іонічному та коринфському ордерах. Три фасції розділяє профіль валика з намистинками або профіль каблучка з зубчиками та декорує профіль каблучка з кіматіоном. Наличники мають вигляд архітрава.

На **фриз** вікна тосканського ордеру першого поверху Королівського арсеналу накладені гладенькі русти трапецієподібної форми. Фриз вікон доричного ордеру здебільшого гладенький (вікно “Золотої Рози”; бокового фасаду кам’яниці на пл. Ринок, 2; 23; вул. Вірменській, 22; 35; вул. Староєврейській, 34 (другий поверх), гладенький та заповнений інскрипціями (пл. Ринок, 28), рослинним орнаментом (пл. Ринок, 4). Фриз групи вікон доричного ордеру складається з тригліфів та метоп. Метопи заповнюють розети, які можуть чергуватися з діамантовими квадрами. Інша група прямокутних профільованих обрамлень містить фризи, заповнені рослинним орнаментом (вул. Вірменська, 20; пл. Ринок, 4 (другий, третій поверхи); вул. Ставропігійська, 34 (другий поверх); вул. Руська, 10; пл. Ринок, 2 (другий поверх); 6 (другий, третій поверхи). Фриз вікна коринфського ордеру заповнений рослинними композиціями на фасаді третього поверху кам’яниці на пл. Ринок, 2.

Залежно від застосування основних елементів і форми прорізу вікон, виявлено, що проріз прямокутної форми характерний для вікон: без наличника; з наличником і сандриком без фриза; з наличником і сандриком з фризом; з наличником (з розетою) та сандриком; з наличником, сандриком та кронштейнами (у наличнику); з наличником, сандриком та кронштейнами (під сандриком); з наличником і фронтоном (трикутним, лучковим); з наличником і завершенням “S”-подібними волютами; з наличником та вушками; з колонами, пілястрами, фронтоном. Проріз напівциркульної форми характерний для вікон: з рустованим наличником; з профільованим наличником; з ордером (колонами, пілястрами).

Висновки

Об’єкт аналізу – віконне обрамлення на фасадах споруд історичного центру Львова – має безліч варіантів. У ренесансних спорудах Львова використовувались основні схеми віконних обрамлень (наведені вище) для прямокутного і напівциркульного віконного прорізу. Однак, найпоширенішим є вікно з наличником та сандриком. Відповідно до пропорцій віконних прорізів у трактатах Відродження, пропорції вікон споруд Львова мають певне відходження у бік зменшення висоти вікон (пропорція менша чи близька до півтора квадрата). Розмір антаблемента, як і ширина наличника, часто перевищує описані у трактатах Відродження пропорції. Поділ і розміри частин антаблемента: архітрава, фриза, карниза – у більшості випадків не відповідають класичним величинам.

1. *Витрувій П.М. Об архитектурe десять книг: Пер. А.В. Микулина. – Л.: Огиз, 1936. – Кн. IV. – Гл. VI. – С. 112–115.* 2. *Альберти Л.-Б. Десять книг о зодчестве: В 2 т. / Пер. В.П. Зубова. – М.: Изд-во Всесоюз. акад. арх., 1935. – Т. I. – Кн. VII. – Гл. XII. – С. 243–250.* 3. *Альберти Л.-Б. Десять... – Т. I. – Кн. I. – Гл. XII. – С. 35–38.* 4. *Serlio S. I Sette libri dell’architettura (Venezia, 1584). I Libri I–IV. II Libri V–XII. Libro Extraordinario. – Ristampa: Arnaldo forni editore. – Libro VII. – P. 77, 79, 81, 161, 227.* 5. *Палладио А. Четыре книги об архитектурe: Пер. И.В. Жолтовского. – М.: Стройиздат, 1989. – Кн. I. – Гл. XXV. – С. 65–67.* 6. *Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XXVI. – С. 66–78.* 7. *Виньола Дж. Б. Правило пяти ордеров архитектуры: Пер. А.Г. Габричевского, Вазари, Данти, Бальоне, Милиция. – М.: Изд-во Всесоюз. акад. арх., 1939. – 168 с.* 8. *Scamozzi V. L’idea della architettura universale. Volume I, II. – Ristampa: Arnaldo Forni editore, 1982. – 370 p.* 9. *Блюм Г. V Columnae или Описание и применение пяти ордеров / Пер. А.И. Венедиктова и А.Л. Саккетти; Ред. А.Г. Габричевского. – М.: Изд-во Всесоюз. акад. арх., 1926. – С. 74.* 10. *Alessi G. Libro dei misteri progetto di pianificazione urbanistica, architettonica e figurativa del sacro monte di varallo in Valsesia (1565–1569). Pref. M. Brizio, com. S. Perrone. – Arnaldo forni editore, 1974. – Т. I. – 117 p.* 11. *Мухаловский И.Б. Архитектурные формы античности. – М.: Изд-во Акад. арх. СССР, 1949. – С. 179.* 12. *Альберти Л.-Б. Десять книг... – Т. II. – С. 627.* 13. *Розглянуто сорок три приклади віконних обрамлень, кожне з яких може повторюватись певну кількість разів в одній споруді.* 14. *Альберти Л.-Б. Десять... – Т. I. – Кн. VII. – Гл. XII. – С. 243–250.* 15. *Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XXVI. – С. 66.* 16. *Витрувій П.М. Об архитектурe... – Там само.* 17. *Альберти Л.-Б. Десять... – Т. I. – Кн. VII. – Гл. XII. – С. 243–250.* 18. *Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XXVI. – С. 66.* 19. *Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XXVI. – С. 68.* 20. *Виньола Дж.Б. Правило... – Лист. XXVI.* 21. *Там само. –*

Лист. VIII. 22. Там само. – Лист. VIII. 23. Там само. – Лист. XIII. 24. Serlio S. I Sette... – Libro IV. – P. 142. – Libro III. – P. 117. 25. Там само. – Libro IV. – P. 161. 26. Блюм Г. V Columnae.... – С. 19. 27. Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XV. – С. 35. 28. Serlio S. I Sette... – Libro IV. – P. 141. 29. Виньола Дж.Б. Правило... – Лист. XVIII. 30. Scamozzi V. L'idea... – Parte seconda. – Libro sefto. – Cap. XXIII. – P. 97. 31. Там само. – Parte seconda. – Libro sefto. – Cap. XVIII. – P. 71. 32. Serlio S. I Sette... – Libro IV. – P. 145. 33. Палладио А. Четыре... – Кн. I. – Гл. XXVI. – С. 68. 34. Там само. – Кн. I. – Гл. XIII. – С. 31.

УДК 721.011.8

Т.М. Клименюк, Х.І. Ковальчук*

Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра дизайну та основ архітектури,
*кафедра дизайну архітектурного середовища

РОЛЬ КАРНИЗІВ У ФОРМУВАННІ КОМПОЗИЦІЇ ФАСАДІВ СПОРУД ЛЬВОВА КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.

© *Клименюк Т.М., Ковальчук Х.І., 2008*

Досліджено зміни, які відбуваються з карнизами в різні періоди розвитку архітектури, композиційна роль карнизів у формуванні фасадів класицистичних споруд.

The article is dedicated to the changes of cornices in the periods of architectural development and compositional role of cornice in the forming of facades of classicism buildings.

Постановка проблеми

Архітектура може розвиватися, тільки залишаючись сучасною на кожному з етапів, в кожній з епох; і як тільки архітектура почне повторювати віджилі форми і прийоми композиції, вона зупиниться і як мистецтво помре. Тому цілком природно, що сьогодні перед архітектурною наукою закономірно постало питання пошуку засобів інтеграції старої і нової архітектури.

Значна кількість споруд Львова знаходиться в "Ансамблі історичного центру м. Львова", що внесений до Списку світової культурної спадщини UNESCO внесений до реєстру пам'яток архітектури і містобудування різних категорій охорони, тому необхідно провести історико-архітектурні дослідження і виробити певні нормативи, за якими будуть можливі збереження автентичних елементів, реставрація класичних архітектурних форм та проектування нових, адаптованих до історичного середовища, та таких, що відповідають сучасним вимогам при реконструкції і реставрації цінних споруд. Все це підтверджує актуальність обраної теми.

Аналіз літературних джерел показав, що в Україні у наукових дослідженнях класичних архітектурних форм не розглядали архітектуру Львова кінця XVIII – першої половини XIX ст. як феномен автентичних класичних форм, не вивчали їх як самостійний об'єкт дослідження і не пов'язували їх з європейською архітектурою Відродження та класицизму.

Метою дослідження є огляд витоків класичних архітектурних форм, трансформації, що відбуваються з карнизами у різні періоди розвитку архітектури, композиційна роль карнизів у формуванні фасадів класицистичних споруд.

Виклад основного матеріалу

Карниз – верхня виступаюча частина стіни, що підтримує дах і оберігає стіну під час стікання води. Конструктивно визначається виносом, відстанню його краю від стінової площини. Завершуючи верх стіни, відділяючи її від неба, карниз грає значну образну роль. Тому його використовують і при розчленуванні стіни на яруси, поверхи, і при завершенні стін в інтер'єрах [1].